

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta Ta Hellēnisti Heuriskomena

Origenes

Coloniæ, 1685

Tomus Tertius. Quod factum est in ipso vita erat, & vita illa erat lux
hominum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79869](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79869)

ἐγὼ ὁ λόγος ὁ ἐν ὑμῖν αἰεὶ ὄντων αὐτὸς ὑμῶν
καταδικάσω ἵνα ἁπολογίῃς καταλειπόμενον
ἐξουσίας ὑδαμῶς. διὲξί μὲν τῆς βιωτικῆς
ἀποπῆς ἢ ἐκδοχῆς, ἀλλοῦ μὲν λόγον ἢ ἐν δόξῃ
ἢ ἐν ἐξουσίᾳ ἢ ἐν ἁγίῳ, ἢ ἐν ἁγίῳ
λόγον. ἀλλὰ ὁ αὐτὸν νοῦν τῶν ἀπὸ ἐμοῦ
ἐν ἐπὶ τῶν ἀπορημένων δημιουργημάτων
πάντα δι' αὐτὸν ἐγένετο, λέγεσθαι ἐφωσκόμενον,
ἀλλὰ ἐπὶ πάντων τῶν λογικῶν ἕως τῶν πρῶτων
μένων. ὁ λόγος ἡμεῖς, ἐδὲν ἀμαρτανόμενον ἐξ
πῆλιν ἐκ τῶν ἡμῶν λόγον ἢ αὐτὸν λεκτικὸν πρὸς
ἐν ἀρχῇ ἐπὶ τῶν ἡμῶν, καὶ ἵνα ἡμεῖς λόγον μᾶλλον
καὶ ἐπὶ τῶν ἡμῶν ἐπὶ τῶν ἡμῶν ἐπὶ τῶν ἡμῶν
ἢ ἐν δόξῃ πρὸς ἡμῶν λόγον ἐοικέν ὁ δόξασ-
θαι διδάσκων τὸ μὴ εἶσθαι ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ἵνα
ἀποδοῖται εἰς τὸν ἕρπον; ἵνα τῆς χειρὸς κατὰ
τοῦ ἡμῶν, ἢ κατὰ τῆς εἰσεύσεως; ἵνα τῆς
χειρὸς ἐν νεφρῶν ἀναγαγῆν. ἀλλὰ ἢ λέγει ἢ
γραφεῖ; ἐγὼ σε τὸ ἡμῶν ἐπὶ τῶν ἡμῶν ἐπὶ τῶν ἡμῶν
κατὰ σου ἐπὶ τῇ καρδίᾳ σου. ὁ ἕρπον * αὐτὸν
ζῶν ἢ, καὶ ἢ ζῶν ἢ τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ
ἡμῶν δόγματι παρ' ἑλλοισι καλέμενα παράδοξα
τῶν κατὰ αὐτὸν σφῶν παλαιοῦ δοῦν προσάπτοιτα
μὴ ἡμῶν δόξασθαι ἢ φαινομένης δόξασθαι,
καὶ ἡμῶν μόνον καὶ πάντων τῶν ἡμῶν ἐπὶ ἡμῶν,
τῶν μόνον καὶ πάντων τῶν σφῶν ἐπισημῶν ἢ
χειρὸς ἢ ἡμῶν ἡμῶν ἡμῶν, καὶ μόνον καὶ
πάντα τῶν ἡμῶν ἢ ἐλευθέρου ἐξουσίαν αὐτῶν
περὶ τῶν δόξασθαι ἢ θεῶν νόμῶν ἐλλοισι. καὶ τῶν
ἐξουσίαν ἢ ἐξουσίαν νομῶν ἐπὶ τῶν ἡμῶν. καὶ ἢ
δὲ καὶ ἡμῶν λέγειν ἢ τῶν καλέμενων ἡμῶν
δῶν, πολλῶν εἰσι τῶν εἰς αὐτὰ πρῶτα
ταῖς, ἢ δόξασθαι σφῶν ἢ πρὸς τὸ βῆ-
λαμα ἢ χειρὸς τῶν αὐτῶν ἢ τῶν πα-
ράδοξα ἀπορημένων, ἵνα ἐπὶ ἡμῶν ὁ ἢ
ἡμῶν λόγος συμφῶν καὶ ἐπὶ ἡμῶν τῶν ἐναν-
τίων τῶν ἡμῶν ἐκείνων λεγομένων (βῆλα) πα-
ράδοξα διηγήσασθαι. τῶν τῶν ἡμῶν μνήμη γε-
νησθαι ἢ τῶν τῶν. ὁ γέγονεν, ἐν αὐτῶν ζῶν
ἢ, ἀλλὰ τῶν οἰονεῖ τῶν χειρὸς τῶν παρὰ
ἐξουσίαν, καὶ εἰ δὲ εἰσῆν παράδοξον παρὰ τῶν
ἡμῶν ἐκείνων λεγομένων διηγήσασθαι ἢ ἡμῶν ἐ-
πί τῶν τῶν χειρὸς δῶν τῶν παλαιοῦ.
ἐπὶ τῶν ἡμῶν ἢ ἐν δόξῃ λόγον, ἢ πρὸς
ἢ ἡμῶν, τῶν ἡμῶν λόγον, τῶν διηγήσασθαι
μῶν τῶν τῶν, καὶ τῶν τῶν, μετέχοντα λε-

A ille λόγος, ille in vobis insonans; ipse vos condemnabo, cum nullum omnino vobis locum reliquerim a ratione alienum. Verum coactor videbitur esse hæc intelligentia, exponentibus nobis alium λόγον in principio existentem λόγον apud Deum; Deum λόγον; alium autem ipsum considerantibus, quia non solum de præcipuis officiiis, omnia per ipsum facta fuisse dici diximus, verum etiam de omnibus, quæ sunt ab his, qui λόγος, [id est ratione] nihil peccamus. Insuper querendum etiam est, an is λόγος, qui in nobis est, idem sit cum eo, qui est in principio, & qui est apud Deum, & Deus λόγος, præsertim quoniam tanquam hoc λόγος altero non existente, ab eo λόγος, qui est in principio apud Deum, videatur Apostolis illud docere: *Ne di. Rom. 10. xeris in corde tuo, quis ascendet in cælum? 6. 7. hoc est Christum deducere: vel quis descendet in abyssum? hoc est Christum ex mortuis reducere.* Sed quid dicit Scriptura: *Prope Deut. 30. te verbum est valde in ore tuo, & in corde tuo.*

TOMUS TERTIUS.

Quod factum est in ipso vita erat, & *Ioh. 1. 3, 4* vita illa erat lux hominum.

Quædam sunt apud Gentiles dogmata (Paradoxa quæ vocant) sapienti suo tribuentia quamplurima, cum quadam demonstratione, vel apparenti demonstratione. Juxta quæ inquirunt, solum, & omnem sapientem esse sacerdotem: eo quod solus sapiens cultus divini sapientiam teneat; solum etiam, & omnem sapientem inquirunt esse liberum, tanquam qui acceperit libertatem ex animi sui sententia operandi a lege divina, libertatem etiam definitentes legitimam permissionem. Et quid opus est, nos nunc dicere de his, quæ Paradoxa appellantur, cum multum operæ infumatur in eis, & ea, quæ ab ipsis enunciantur juxta Paradoxa collatione egant cum voluntate Scripturæ, ut in quibus cultus divini ratio concordet, & in quibus contrarium velit, his, quæ ab illis dicuntur, ostendere possimus? Horum autem mentio facta est inquirantibus illud; Quod factum est in ipso vita erat, propterea quod possit aliquis Scripturam sequens, complura hujusmodi ostendere, quæ formam veluti habeant Paradoxorum: quæque etiam (si quid, quod magis sit paradoxon, opus est dicere) magis sunt Paradoxa, quam quæ ab illis dicuntur. Nam si consideraverimus λόγον, [id est rationem,] & Filium Dei in principio existentem rationem apud Deum, & rationem Deum, fortassis eum solum, qui hujus particeps sit, in quantum est talis, rationis capacem dicere poterimus;

rum: quæque etiam (si quid, quod magis sit paradoxon, opus est dicere) magis sunt Paradoxa, quam quæ ab illis dicuntur. Nam si consideraverimus λόγον, [id est rationem,] & Filium Dei in principio existentem rationem apud Deum, & rationem Deum, fortassis eum solum, qui hujus particeps sit, in quantum est talis, rationis capacem dicere poterimus;

καταστῆναι, πᾶρ οἷς λάμψῃ αὐτῶν τὸ Φῶς. καὶ οὐκ ἐστὶν ἵστο ἢ τὸ ἐν τῇ ἐναργεῖ ἡλίῳ νοη-
 πῶν. λαμψάτω τὸ Φῶς ὑμῶν ἕμπεσοθεν τῷ
 ἀνθρώπων. ἢ γὰρ. λαμψάτω τὸ Φῶς ὑμῶν
 ἕμπεσοθεν τῷ θεῷ. ἵστο γὰρ ἐν ἐκτέλετο, ἀ-
 δύνατον αὐτοῖς ἐπιτελεῖν, ὡς ἐστὶν ἐν λυ-
 χροῖς ἐμψύχοις ἐσὶν ἐν πολλῷ ἐδίδα τὸ, λάμ-
 ψαι τὸ Φῶς αὐτῶν ἕμπεσοθεν τῷ ἡλίῳ. ἢ ἢ αὐ-
 τὸν ἵστο ἕμπεσοθεν τῷ ζῶντι καὶ δικαιοῦσιν
 κατ' ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ζῶσι
 τῷ ἐλαττοῦν. Διαφέροντες, ἢ ὅπερ μάλλον
 ἅμα ἢ πάντων τῷ ζῶντι δικαιοσύνη καὶ δι-
 καιοῦσιν, ὡς πρὸς πᾶν τὸ θεῷ δικαιοσύ-
 νῳ, ὡς ἐν καὶ ἅμα πᾶσι τῷ ἐπὶ γῆς νυ-
 κτηνῶν ζῴωντων φῶτα ἔφασκεν μὴ δύνα-
 σθαι πᾶσι φατῆσαι, ὡς πρὸς πᾶς ἵστο τῷ
 ἡλίῳ ἀνάγει. κατ' ἐπιπέσοθεν δὲ ἐκ τῷ εἰρη-
 μίαν νοητῶν καὶ τῷ. ζῶ ἐγὼ, λέγει κύριος,
 τῷ καὶ τῷ κυρίου ζῶν, μάλιστα ἐκ τῷ εἰρη-
 μίαν καὶ τῷ ζῶν, πᾶσι μόνον τυγχάνοντι
 τῷ θεῷ. καὶ οὐκ ἐστὶν ἵστο δύναται ὁ πᾶν
 ἐν ἡλικίᾳ αὐτοῦ ἕμπεσοθεν τῷ ζῶντι
 τῷ θεῷ. καὶ ἀξίως θεοῦ ζῶντος τῷ. ζῶ ἐγὼ,
 λέγει κύριος, εἰρημύει καὶ θεῷ, ὁ μόνος ἔχων
 ἀθανάσιαν, ἢ ὅθεν τῷ πᾶσι. ἢ θεοῦ ζῶντος ἔχον-
 τῷ τῷ ἀρετῶν πᾶσι ἐν ἀναλλοίωτος ζωῆς. ἢ
 ἢ ἡλικίᾳ αὐτοῦ καὶ τῷ λαοῦ, ὅτι εἶδεν ὁ
 πᾶσι τῷ πᾶσι ἀθανάσιαν; ἐνεύετο γὰρ
 ἡλικίᾳ πᾶσι θανάτου. ἅμα ἢ ἐξέταζοντες
 τῷ καὶ τῷ ζῶν τῷ θεῷ, καὶ ζῶν ἢ ἡλικίᾳ ὅτι
 ζῶντος, ἢ ζῶντος ἐν χάρει ἰδίᾳ τυγχάνοντων,
 ἢ ζῶντος ἐν δικαιοῦσιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ἀ-
 κελούτως ἵστοι παρεπιθεμένοι τῷ, ὁ μόνος
 ἔχων ἀθανάσιαν, τῷ ἡλικίᾳ αὐτοῦ συμπεσο-
 ἡλικίᾳ αὐτοῦ καὶ τῷ πᾶσι ὁλοκλήρως μὴ
 ἐπαύει ἔχειν, ὡς ἀχώρητον συμβεβηκός, ἢ
 μακαρίτητα. ἔαν γὰρ ἀχώρητον ἔχη τῷ μακα-
 ρίτητι καὶ πᾶσι περιγεμένῳ ζωῆς, πᾶσι
 ἢ ἡλικίᾳ αὐτοῦ καὶ τῷ πᾶσι τῷ θεῷ λεγόμενον, * ἢ
 μόνος ἔχων ἀθανάσιαν, καὶ μόνος εἰδέναι ὅτι
 ἡλικίᾳ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἢ ἡλικίᾳ ἑτέροις, ἢ ἡλικίᾳ
 ὅτι αὐτοῦ ἢ ἡλικίᾳ ἑτέροις. ζῶντος δὲ ἐν ἡλικίᾳ αὐτοῦ
 ἢ ἡλικίᾳ. αὐτοῦ μὴ γὰρ ἡλικίᾳ ἑτέροις ἢ ἡλικίᾳ
 ἢ ἡλικίᾳ ὅτι αὐτοῦ ἀνθρώπων πᾶσι ἐν ἡλικίᾳ
 ἢ ἡλικίᾳ εἰς αὐτοῦ λαμβάνων, εἰ μὴ ἡλικίᾳ
 πᾶσι τῷ περιγεμένῳ ἡλικίᾳ αὐτοῦ, διὰ φιλα-
 ρωπίας, ἰδίᾳ ἢ ἡλικίᾳ αὐτοῦ. ἀλλὰ καὶ ὁδός
 ἢ ἡλικίᾳ ἡλικίᾳ, καὶ ἡλικίᾳ, ὁμολογούμενης

A bitur, quando cum illis comparatur, qui
 inferne habitant, quique tenebris deti-
 nentur, apud quos lucebit illorum lux.
 Et vide, num hac ratione intelligendum
 fit etiam illud, quod est in Evangelio:
Luceat lux vestra coram hominibus: non enim dixit; *Luceat lux vestra coram Deo,* ^{Matth. 5. 16.}
 alioqui præceptum daturus impossibile, si hoc præcepisset, perinde ac si lucernis animatis præcepisset, uti lux ipsum coram Sole luceret. Quamobrem non modo vulgus viventium non justificabitur coram Deo, sed nec etiam hi, qui ceu inter viventes inferioribus præstant; quodque magis etiam est, omnium viventium in unum collecta justitia, comparatione Dei, non justificabitur, perinde ac si luminibus, quæ super terram sunt, nocturnis in unum collectis dicere ego, fieri non posse, uti splendorem afferant, splendorum hujus Solis comparatione. Per repetitionem verò eorum, quæ diximus, considerandum etiam illud est: *Vivo ego, dicit Dominus,* ^{Num. 14. 28.} cum proprium vivere præcipue ex his, quæ de vivendo differimus, penes solum fit Deum. Et vide, num ob hoc possit Apostolus in hyperbolen usque considerata Dei vitæ excellentia, & ut dignum est Deo, intelligens illud: *Vivo ego, dicit Dominus,* de Deo dixisse: *Qui solus* ^{1. Tim. 5. 16.} *habet immortalitatem,* nullo vivente præter Deum, immutabilem, inalterabilem divinitatem habentem, & quid ambigimus de cæteris, quando ne Christus quidem Patris habuerit immortalitatem? nam pro quocunque mortem gustavit, ^{Hebr. 2. 9.} Cum vero inquiramus de his, quæ ad Deum viventem pertinent, & de vita, quæ est Christus, deque viventibus, qui sunt in sua regione, atque de viventibus etiam his, qui coram Deo non justificantur, consequenter his apponentes, qui solus habet immortalitatem, pariter etiam affumemus, quæ subintelliguntur, nempe quod omne quicquid dixeris rationis capax, non habeat substantialiter (ceu inseparabile accidens) beatitudinem. Nam si inseparabilem habeat beatitudinem, & præcipuam vitam, quomodo verum erit illud, quod de Deo dicitur, qui solus habet immortalitatem? Sciendum est attamen, Servatorem non esse sibi ipsi aliqua, sed aliis; aliqua vero & ipsi, & aliis. Insuper quaerendum est, an aliqua ipse habeat, quæ nullus alius. Namque palam aliis est pastor: non more pastorum, qui hominibus præfunt, utilitatem ad se trahens, eo quod pascat; nisi forte eorum, qui pascantur, utilitatem, benignitatis causa, propriam esse reputet. ^{Pars 11.} Quin etiam via est, aliis similiter etiam ostium, jam etiam in con-

esse reputet. ^{Pars 11.}

ἅπαντα ὅσα πάντα δι' αὐτῶν ἐγένετο, καὶ ἄλλ' ἅπαντα δι' αὐτῶν ἦν, ἔχωρτες αὐτῶν ἐγένετο εἰδὲ ἐν, καὶ ἄλλ' ἔχωρτες αὐτῶν ἐγένετο εἰδὲ ἐν. ἕτως ὁ γένετο ἐν αὐτῶν, ἔρχο δὲ ἐν αὐτῶν ζῶν ἑαυτῶν. καὶ πάλιν ἐρχο δὲ ἐγένετο ἐν ἀρχῇ ὁ λόγος ἦν, ἀλλὰ ὁ λόγος ἐν ἀρχῇ ὁ λόγος ἦν. ἡνὶά μὲντοιζα τ' ἀντιγράφων ἐρχο, καὶ ἔχου ἐν ἀντιγράφων, ὁ γένετο ἐν αὐτῶν ζῶν ἐν. εἰ δὲ ζῶν ταυτὸν ἐστὶν πρὸ τῶν ἀνθρώπων φωτῶν, εἰδὸς ἐν ζῶντων τυγχάνων ζῶν, καὶ εἰδὸς τῶν ζῶντων ἐν σκότῳ ἐστὶν. ἀλλὰ πᾶς ὁ ζῶν καὶ ἐν φωτῶν ἑαυτῶν, ἔστιν ὁ ἐν φωτῶν ἑαυτῶν ζῶν. ὡς περὶ μόνον τὸ ζῶν καὶ πάντα τῶν φωτῶν ἰδὸν, φωτῶν τῶν ἰδὸν, ἔστι λαμπαρὸς τὰ ἔργα ἐμπεραθεν τῶν ἀνθρώπων. πάλιν ἐπεί ἐστὶ τὰ ἑαυτῶν λαμπαρῶν τῶν ἐαυτῶν νοήτων ἐν τῶν εἰρημένων καὶ τῶν ἐαυτῶν, λέγεταί ἡ περὶ ζῶν καὶ φωτῶν ἀνθρώπων, ἐαυτῶν ἡ τῶν ζῶν ἰδὸν τῶν, καὶ ἐαυτῶν φωτῶν ἀνθρώπων σκότῳ ἀνθρώπων, ἐστὶν ἰδὸν ἐπὶ ὁ ἐν ζῶντων τῶν ἀνθρώπων τυγχάνων ἐν θανάτῳ ἐστὶν, ἔστι ὁ ζῶν τῶν θανάτων πρᾶξιων ἐκ ἀλλοχόσε τῶν ζῶντες ἐστὶν. ὁ ἡ μημοιεύων τῶν ζῶν, ἐάν γε νοήτων ἡ τῶν μημοιεύων αὐτῶν, ἐάν ἐστὶν ἐν τῶν θανάτων, καὶ τῶν ἐρημένων. ὅτι ἐστὶν ἐν τῶν θανάτων ὁ μημοιεύων σα. εἴτε δὲ ζῶντων ἀνθρώπων, ἐπὶ θανάτων ἡ φύσις ἑαυτῶν ἐστὶν, ἀλλὰ λόγος.

ἡμῶν * ἡ μεταπεπτε ζῶντων, καὶ δὲ φῶς ἐν κυρίῳ, καὶ μάλας ἀρχῆς καὶ πνευματικῆς ἡδὴ χρηματικῶν. ἕτως ὅς τις πρὸ ἂν ἡ ζῶντων, ἡμῶν * δὲ δευτικῶν ὁ πνεύματος ζῶντων ἀνθρώπων τῶν ἡμῶν φῶς ἐν κυρίῳ. καὶ δὲ τῶν οἰομένων τῶν φῶσι πνευματικῶν, ὡς περὶ τὸ πνεύμα καὶ τῶν ἀρχῆς ἀρχῆς, ἐν οἰομένῳ εἰ σάξεται τῶν πνευματικῶν τῶν πρὸ ζῶντων, καὶ ὑπερῶν αὐτῶν γενεῶν φῶς. εἰ γὰρ ὁ πνευματικῶν πρὸ ζῶντων ἦν, ὁ κρείσσον ἦν ἐπὶ εἰ ἀληθῆς.

ἡμῶν * ἐπὶ τῶν ζῶντων γενεῶν φῶς ἡ δὲ ἀποκλήρωσις τῶν μὴ πρὸ ζῶντων δύναμις ἡμῶν φῶς; εἰ μὴ γὰρ ἐπὶ πνεύματι ἐλέγετο ὅτι * ἡ μεταπεπτε ἐν ζῶντων, ἡν δὲ φωτῶν ἐν κυρίῳ. ἐπὶ δὲ ὡς οἰομένῳ φῶσι ἀποκλήρωμένων, ὅτι ζῶντων ἦσαν, ἡ σκότῳ ἐστὶν, καὶ ἕχου ἐκ τῶν περὶ φῶσιων ἑαυτῶν, ἡν δὲ ὁ πνεύματος φῶσι γενεῶν πρὸ σκότῳ, καὶ δὲ φῶς ἐν κυρίῳ, ὡς διωκτῶν ὄντων τῶν σκότῳ εἰς φῶς μεταβαλεῖν. ἔχου ἑαυτῶν δὲ πρὸ πάντων ζῶντων ἀνθρώπων, καὶ περὶ τῶν θανάτων ἑαυτῶν τυγχάνων τῶν πρὸ ζῶντων ἀνθρώπων ἐπιμελῶς ἰδὸν ἐν τῶν εἰρημένων, τῶν ἐδεχόμενων ὅρα τῶν ἐπὶ τῶν χεῖρων

Par. 11.

A fratri erant. Ut igitur omnia per ipsum facta sunt, non omnia per ipsum erant, & sine ipso factum est nihil, non sine ipso erat nihil, sic quod factum est in ipso, non quod erat in ipso, vita erat. Et rursus, non quod factum est in principio, Sermo erat, sed quod erat in principio, Sermo erat. Quædam tamen exemplaria, & fortassis non improbabili- ter habent: *Quod factum est, in ipso vita est*: quod si vita idem est cum luce hominum, nullus qui sit, in tenebris vivit, nec ullus viventium est in tenebris, cum omnis, qui vivit, is etiam sit in luce, & omnis, qui sit in luce, is etiam vivat, adeo ut solus, & omnis vivens sit lucis filius; filius autem lucis, ejus luceant opera coram hominibus. Rursus, quoniam ex his, quæ differimus de contrariis, in- telligi possunt contraria prætermissa, dif- feritur autem de vita, & luce hominum, contrarium autem vitæ mors est, & con- trarium luci hominum, tenebræ homi- num, videre est quod qui in tenebris ex- istat hominum, is etiam sit in morte, & quæ mortis sunt agens, non alibi sit quam in tenebris. At qui memor est Dei (si consideraverimus, quid sit memorem esse Dei) non est in morte, juxta illud, quod dicitur: *Nihil rei cum morte habet, qui me- mor est tui.* An vero tenebræ hominum, & mors, natura talia sint, nec ne, alterius est considerationis: *Nos eramus aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino*, etiam si sancti, spiritualisque jam aliquo maxime pacto sumus: Quisquis fuit aliquando tenebræ factus est perinde atque Paulus, tenebræ cum esset, capax & aptus, ut fieret lux in Domino. Haud vero scio, an juxta opinionem eorum, qui naturas tenentur spi- rituales, veluti Paulum, ac sanctos Apo- stolos, consistat, spirituales esse aliquan- do tenebras, ipsumque postea lucem fieri; nam si spiritualis tenebræ quandoque fuit, terrestris qualis? Quod si verum est, tenebras factas fuisse lucem, quamnam pri- vata electio est, cur non omnes tenebræ lux fieri queant? Nisi enim de Paulo di- ctum fuisset: *Eramus aliquando in tenebris, nunc autem lucidi cum Domino*, locum utique habuisset opinio de naturis in illis, quos arbitrantur esse naturæ deperditæ, quoniam tenebræ fuerant, vel tenebræ sunt. Nunc autem Paulus inquit, se ali- quando tenebras fuisse, nuncque esse lu- cem in Domino, quasi in lucem tenebræ transire possint. Haud autem difficile est cernentem uniuscujusque contingentem mutationem in melius, vel in pejus, dili- genter perspicere ex his, quæ diximus, quæ ad omnes tenebras hominum, & quæ ad hæc mortem in tenebris hominum

ἐ ζωῆς με ; ἵνα φοβηθῶσιν ; ἀπὸς ὃ τὸς Α
 πὺλ πῶ ἀιών ἀναπαύσασθαι ἐν συζυγίαις
 μυστολογίαις , ἐ ἰομένους ἴσασθαι καὶ ἀληθείας
 ἀποθεωλοῦ λόγον ἢ ζωῆς , ἵνα ἀπίστε-
 ναι καὶ πᾶσι διαστήσῃ , πᾶς γὰρ ἡ κατ' αὐτὸς
 ἀξιοῦσθαι τὸ λόγος ζωῆς ἢ γέγονε ἐν πᾶσι συ-
 ζυγίαις λαμβάνει· ὁ γέγονε γὰρ , φησὶν , ἐν αὐ-
 τῷ δηλοῦσι πᾶσι ἀπορημένῳ λόγῳ ζωῆς ἢ
 ληρέσασθαι αὐτῶν πᾶσι ἢ συζυγίαις τὸ λόγος
 ζωῆς ἢ γέγονε ἐν πᾶσι λόγῳ , ἐ πᾶσι μάλιστα τὸ λό-
 γος ἢ ζωῆς φῶς ἐστὶ τὸ ἀνθρώπων· εἰς ὃ Β
 τὸς ἐννομιονεῖσθαι ἐν τῷ ζήτησσει ἀναστρε-
 πόμενος , ἀπὸ γῆρας ἴσασθαι ἴσασθαι ἀπορημαί
 ἀναπαύσασθαι ἡμᾶς , ἐ αὐτὸς θαυρομένους , ἐάν
 μὴ ἐρωτήσῃ αἰτίαν δι' ἣν ἔχῃ λόγος ἐρηται τὸ
 φῶς ἢ ἀνθρώπων· ἀλλ' ἡ ἡμετέραν ἐν πᾶσι
 λόγῳ ζωῆς , ἀπὸς ἐς τῶν αὐτῶν διακερμένους
 ἐπὶ ζωῆς ἐστὶ ἢ ἡ κενὴ λογικῶν ἐ ἀλόγων
 λέγει· ἀλλ' ἡ ἐρηταιμένη πᾶσι ἐ ἡμῶν συμ-
 παρημένοιο λόγῳ τὸ μετοχῆς δῶτο τὸ πρῶ-
 τε λαμβανόμενος λόγος· καὶ κτ' ἴσασθαι τὸ δῶτο
 ἐρηταιμένη πᾶσι δοκῶσιν ζωῆς , ἵνα ἔσονται ἄ-
 ληθῆς , καὶ ποθεῖν χωρησῆται τὸ ἀληθῶς ζωῆς
 πᾶσι κενῶν ἐστὶ αὐτῶν , ἡ ἡμετέραν ἐν
 ἡμῶν ἐ φωτὸς γνώσεως ἴσασθαι γίνεται· καὶ
 ἴσασθαι αὐτῶν ἢ ζωῆς πᾶσι ἢ ἡμῶν διωμάει καὶ ὁμο-
 ἐρηται φῶς ἐστὶ , ὅτι πᾶσι τὸ γνώσεως ἐξετά-
 ζει μὴ φιλοσημένους , πᾶσι ἐπίσταις ἢ καὶ
 ἐρηται ἡμετέροις φῶς , δῆλον δὲ ὅτι πᾶσι ὅτι
 κατηρῆται τὸ ἴσασθαι τὸ πᾶσι ἀπορηται γ-
 μένοι· ζῆτετε τὰ χαρίσματα κρείττονα μετὰ
 ὅσα δὲ τὸ χαρισμάτων το καὶ πάντων πρό-
 πᾶσι μένοι , ὅσα ἐστὶ λογος ζωῆς· ἐ ἴσασθαι
 ἐπίσται λόγος γνώσεως· ἀπὸς δὲ τῆς διαφωτῆς
 αὐτῶν , ἀπορηται ἀλλήλοις τὸ σημερινό-
 να ζωῆς ἐ γνώσεως , ἐ τὸ πᾶσι ἐπὶ ἐ-
 πᾶσι κενῶν· καὶ τὸ φῶς ἐ τῆ σκοτίαι φῶς
 ἐ ἡ σκοτία αὐτὸ ἐ κατέλαθεν· ἐπὶ πᾶσι τὸ ἐπὶ
 ἀνθρώπων , ἐπᾶσι προπέσει , ζήτησσει φω-
 τῶν , ἵνα ὅτι καὶ τὸς διαντῆς καλεμένους

A *minatio mea, & sal^o mea, quem timebo?* Sanc
 ad eos qui fingunt fabulosum defeculis in
 conjugationibus commentum, & existimant à mente, & veritate sermonem, vi-
 tamq; jam ante emisissos, & productos fuisse, haud absurdum est talia movere dubia.
 Quomodo enim vita sermonis, ut ipsi tra-
 dunt, conjunx esse sumit in marito: Quod
 factum est enim inquit in ipso (scilicet præ-
 dicto sermone) vita erat. Dicant ergo
 nobis, quomodo ipsa vita potius quam
 sermo lux sit hominum. Verum enim vero
 probabile est, ut viri meliorem præ-
 dicti, qui quaestionibus permoventur, du-
 bitatione hac perculli, ex aduerso nos in-
 terrogent, urgeantque, nisi uenerimus
 causam, per quam sermo non sit dictus
 lux hominum, sed vita quæ facta est in
 sermone ipso: quibus talia respondebi-
 mus, vitam hoc in loco non eam intelli-
 gi, quam communiter participant, & ra-
 tionis capaces, & bruta, sed eam quæ
 completæ in nobis rationi superuenit,
 sumpta participatione ὅσα τὸ πρῶτε λό-
 γου [hoc est à ratione prima,] cuius in-
 primis vitæ participes efficiuntur, ut ab ap-
 parente, nec vere existente vita abducatur,
 vitam illam vere existentem capere
 desiderantes, qua percepta mox in no-
 bis oriri etiam dicimus fundamentum lu-
 cis cognitionis. Et fortassis ipsa hæc vita
 penes quosdam quidem potentia, non
 actu, lux est: nempe penes eos, qui mini-
 me, quæ ad cognitionem pertinent, in-
 quiriere contendunt: apud quosdam vero
 actu etiam factos jam lucem; quos eos
 esse perspicuum est, qui Pauli præceptum
 cum laude impleverint, nimirum: *Amu-
 1. Cor. 12*
lamini charismata utiliora, quibus charis-
 matibus utilius illud est, quod omnibus
 etiam præponitur, nempe sapientiæ ser-
 mo, quem mox cognitionis sermo sequi-
 tur. Jam vero quid differant inter se sapi-
 entia, & cognitionis significata ipsa mu-
 tuo inter se collata, non est præsentis tem-
 poris differere.

TOMUS QUARTUS.

Et lux in tenebris lucet, & tenebra eam non apprehenderunt. *Ioh. 1. 5.*

A *D*huc de hominum luce, quoniam
 in ordine prima est, inquirimus,
 atque etiam, opinor, de ejus contratio,
 nempe tenebris, de quibus nondum in-
 quisiuimus. De hominum autem luce in-
 quam, quoniam fortasse lux hominum
 genus est duarum specialium rerum; at-
 que etiam similiter tenebræ. Ut enim di-

E *Et lux in tenebris lucet, & tenebra eam non apprehenderunt.*
 Ioh. 1. 5.
 ἵνα ὅτι καὶ τὸς διαντῆς καλεμένους
 ἀπὸς δὲ τῆς διαφωτῆς αὐτῶν , ἀπορηται ἀλλήλοις τὸ σημερινό-
 να ζωῆς ἐ γνώσεως , ἐ τὸ πᾶσι ἐπὶ ἐ-
 πᾶσι κενῶν· καὶ τὸ φῶς ἐ τῆ σκοτίαι φῶς
 ἐ ἡ σκοτία αὐτὸ ἐ κατέλαθεν· ἐπὶ πᾶσι τὸ ἐπὶ
 ἀνθρώπων , ἐπᾶσι προπέσει , ζήτησσει φω-
 τῶν , ἵνα ὅτι καὶ τὸς διαντῆς καλεμένους
 ἀπὸς δὲ τῆς διαφωτῆς αὐτῶν , ἀπορηται ἀλλήλοις τὸ σημερινό-
 να ζωῆς ἐ γνώσεως , ἐ τὸ πᾶσι ἐπὶ ἐ-
 πᾶσι κενῶν· καὶ τὸ φῶς ἐ τῆ σκοτίαι φῶς
 ἐ ἡ σκοτία αὐτὸ ἐ κατέλαθεν· ἐπὶ πᾶσι τὸ ἐπὶ
 ἀνθρώπων , ἐπᾶσι προπέσει , ζήτησσει φω-
 τῶν , ἵνα ὅτι καὶ τὸς διαντῆς καλεμένους